

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 222. Vtrum Deus creauerit, & ornau erit mundum sex diebus naturalibus, hoc est sex circulationibus primi mobilis, vel vno tantùm momento, vt die naturali, & sex diebus solùm spiritualibus, ac ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

Secundè die sexta, negatiuè, & extrinsecè die septima, vt dictum est num. 10. Secundo potest opus compleri per hoc, quod obtineat suum vltimum finem; & quia vltimus finis mundi est perfecta beatitudo Sanctorum, quam obtinebunt in die iudicii, ideo Deus in hoc sensu complebit opus suum in die iudicii. Tertio mundus post peccatum primorum hominum indiguit opere redemptionis, & hoc opus Deus compleuit per Incarnationem Verbi, & mortem Christi, ideoque Christus moriens Io. 19. dixit: *consummatum est*.

12. Ad 3. distinguo maiorem: opus, cui multa sunt addenda, non est completum substantialiter, & integraliter in ratione primæ institutionis, nego: in alijs rationibus, concedo maiorem: concedo minorem; & nego consequentiam. Mundus die septimo fuit substantialiter, & integraliter completus in ratione primæ institutionis, at potuit, ac debuit compleri in alijs rationibus. Mundus est substantialiter completus per hoc, quod habeat suas partes, & omnes species, quas exigit, vt possit conseruari, producendo plura indiuidua, in quibus conseruentur species corruptibiles: sed hoc totum obtinuit primis septem diebus: ergo. Licet ergo mundo addantur quotidie noua indiuidua, nouæ animæ rationales, nouæ species ex commixione seminum, tamen cum hæc omnia mundus virtualiter habuerit ab initio, ita vt deberent naturaliter oriri, non sequitur, quod mundus ab initio non fuerit substantialiter completus, & perfectus. Incarnatio Verbi, & alia opera supernaturalia non pertinent ad perfectionem naturalem, sed supernaturalem mundi, & ad opus redemptionis, ideoque etiam ante Incarnationem mundus erat substantialiter, & naturaliter perfectus. In fine mundi Deus mundum renouabit, & perficiet in ratione vltimi finis, hoc est glorificationis. Addit Sanctus Thomas in resp. ad 3. quod nihil postmodum à Deo factum est totaliter nouum, quod non aliquantulum in sex primis diebus præcesserit, & in hoc sensu explicat illud Ecclesiast. 1. *nihil sub sole nouum. Iam enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt ante nos*.

13. Ad 4. respondet Sanctus Thomas qu. 73. art. 2. ad 2. non omnem quietem opponi motui, & labori, sed ad aliquod genus quietis sufficere, vt quis cesserit ab aliquo opere: sed Deus die septima cessauit ab opere producendi in mundo nouas creaturas spectantes ad eius substantialem, & naturalem integritatem, & quæ non continebantur virtute in iam productis: ergo quieuit.

14. Ad 5. Christus dixit: *Pater usque modo operatur, & ergo operor*, non quia nouas creaturas condit, quæ non contineantur virtualiter in conditis sex primis diebus, sed quia operatur, conseruando, & gubernando mundum conditum.

15. Ad 6. Deus benedicens diei septimæ,

dedit rebus iam productis bonum conseruationis, & propagationis. Rursus benedixit potius diei, in qua quieuit, quam diebus sex, quibus fuerat operatus, ad significandam quietem, quam daturus est iustis post operationes huius sæculi, futuram bonum incomparabiliter maius bonis huius sæculi.

QVÆSTIO CCXXII.

Vtrum Deus creauerit, & ornauerit mundum sex diebus naturalibus, hoc est sex circulationibus primi mobilis, vel vno tantum momento, aut die naturali, ac sex diebus solum spiritualibus, ac mysticis?

S. Tho. q. 74. art. 1. 2. 3.

1. **V**idetur Deus mundum creasse, & ornasse vno tantum die, imò vno momento, & instanti, ac sex dies descriptos à Moyse non esse sex dies naturales, hoc est sex circulationes primi mobilis, sed sex dies spirituales, hoc est sex cognitiones Angelorum, quibus sex opera sunt intellectui Angelorum ordinatim proposita: primò quia Eccles. 18. de Deo dicitur: *Qui viuit in æternum, creauit omnia simul*; ergo non produxit successiue vnũ post aliud, ita vt prima die naturali, hoc est prima circulatione primi mobilis, fecerit lucem; secunda firmamentum, tertia congregauerit aquas in vnum locum, hoc est in mare, ita vt apparuerit terra, in eaque produxerit herbas, & plantas: quarta fecerit luminaria, hoc est Solem, Lunam, & stellas, eaque posuerit in firmamento coeli; quinta fecerit pisces, & aues; sexta animalia, terrestria, & hominem; septima demum quieuerit: ergo septem dies descripti à Moyse debent solum intelligi spiritualiter, ac mysticè.

2. Secundo, *In principio*, hoc est in primo instanti, & momento, creauit Deus calum, & terram, vt dicitur initio Genes. sed, Exodi 31. dicitur: *sex diebus creauit Deus calum, & terram*: ergo primum illud instans, & momentum, diuiditur etiam in sex dies; sed non potest vnicum instans, & momentum diuidi in sex dies naturales, siue in sex circulationes primi mobilis: ergo sex illi dies fuerunt dies spirituales, ac mystici.

3. Tertio Moyse postquam cap. 1. descripsit opera facta sex diebus, cap. 2. significat illa fuisse facta vna die, dicens: *Ista sunt generationes cali, & terræ, in die, quo fecit Dominus calum, & terram, & omne virgulum agri*: ergo dies naturalis vna diuiditur à Moyse in sex dies spirituales, ac mysticas.

4. Quarto Deus, cum in principio, hoc est primo instanti, vel momento creauit calum, creauit illud in suo statu naturali cum,

N n n n 2 om-

omnibus suis partibus, quas naturaliter exigit, non autem in statu miraculoso, & praternaturali, ut saepe diximus cum Augustino: sed firmamentum cum Luminaribus, Sole nimirum, Luna, ac stellis, est pars naturalis, & praecipua coeli: ergo Deus creavit coelum cum firmamento, & luminaribus, ac proinde cum firmamento, & luminaria dicuntur producta fuisse die quarta, quarta illa dies non est quarta circulatio primi mobilis, sed est quarta in aliquo sensu spiritali, ac mystico. Idem dic de alijs diebus.

5. Quinto Dei perfecta sunt opera, ut dicitur Deuteron. 4. ergo Deus ab initio creavit mundum perfectum, ac nulla affertur conveniens ratio, propter quam creaverit imperfectum, ac sex diebus paulatim perfecit.

6. Sexto si Deus distinctis sex diebus fecisset opera, quae narrantur, vel illis faciendis insumpserit totam diem, vel unam solam partem diei, alia autem parte cessasset ab opere; sed utrumque videtur inconueniens: ergo Deus omnia simul fecit, ac sex dies sumendi sunt in sensu spiritali, ac mystico.

7. Respondeo, quod propter allata argumenta quidam Patres, & Scholastici opinati sunt Deum ab initio simul cuncta vno instanti creasse, & ornasse mundum, ac fecisse omnia, quae Moyses accommodans se capiti rudis populi describit ut facta sex diebus, qui proinde non fuerint sex dies naturales facti ex sex circulationibus primi mobilis, sed sex dies spirituales, ac mystici. Hanc opinionem clare docuit Philo lib. 1. Allegoriarum dicens. *Rusticanae simplicitatis est putare sex diebus, aut utique certo tempore mundum esse conditum: & infra: ergo cum audis: complevit sexto die opera, intelligere non debes de diebus aliquot, sed de senario perfecto numero.* Ut autem docet Sanctus Thomas hac quaest. 74. art. 1. senarius numerus est perfectus, quia consurgit ex suis partibus aliquoties coniunctis, quae quidem partes sunt unum, duo, & tria, ac simul sumpta faciunt sex. Partes autem aliquotae sunt, quae finitimes sumptae constituunt totum, eo pacto, quo unum sexties sumptum constituit sex, duo ter sumpta constituunt sex, tria bis sumpta constituunt sex. Eandem opinionem secutus est Clemens Alexandrinus lib. 8. Stromatum cap. ultimo, & Augustinus pluribus in locis infra referendis, ac propter Augustini reuerentiam Scholastici antiqui non omnino illam rejiciunt, sed veluti problematicè defendunt, licet contrariam ut communio Patrum praefere videantur. Sunt autem tales Scholastici Sanctus Thomas 1. par. quaest. 66. & sequen. & praesertim hac quaestione 74. & de Potentia quaest. 4. art. 1. & 2. Alensis 2. par. quaest. 44. Memb. 3. & quaest. 46. per totam. Albertus autem in 2. dist. 12. art. 1. in opinionem Augustini magis inclinat, eamque latius defendit in summa de quatuor coelis. Consentiant Eugubinus, & Caietanus in Genesim, & Melchior Canus relatus à Molina?

8. Duo sunt modi exponendi, quo pacto opera, quae facta sunt vno die, imò vno momento, & instanti, dicantur esse facta sex diebus. Primus est Augustini, ut explicauimus quaest. 164. iuxta hunc modum quia creatio mundi innotuit Angelis, cognitio autem Angelica propter suam claritatem est quaedam lux spiritalis, & quaedam dies, dicitur mundus factus in die spiritali, & Angelica. Quia rursus Angelis innotuerunt sex genera rerum productarum, possunt in cognitione Angelica distingui sex dies spirituales. Prima dies est cognitio, qua Angelis innotuit Deum dixisse, *fiat lux, & factam esse lucem*, eamque diuisam à tenebris. Secunda dies est cognitio, qua Angelis innotuit Deum dixisse: *fiat firmamentum in medio aquarum, & diuidat aquas ab aquis, & factum esse ita, & firmamentum vocatum coelum.* Tertia dies est cognitio, qua Angelis innotuit Deum dixisse: *Congregentur aquae, quae sub caelo sunt, in unum locum, & appareat arida, & factum esse ita, ac aridam vocatam fuisse terram, congregationem autem aquarum appellatam maria.* Ad eandem tertiam diem spectat cognitio, qua angelis innotuit Deum dixisse, *germinet terra herbam viuentem, & facientem semen, & lignum fructiferum faciens fructum &c.* & factum esse ita. Quarta dies est cognitio, qua Angelo innotuit Deum dixisse: *fiant luminaria in firmamento caeli &c.* & factum esse ita. Quinta dies est, qua angelis innotuit Deum dixisse, *producant aquae reptile anima viuentis, & volatile super terram sub firmamento caeli, & factum esse ita.* Sexta demum dies est cognitio, qua Angelis innotuit Deum dixisse: *producat terra animam viuentem in genere suo, iumenta, & reptilia, & bestias terrae secundum genus suum, & factum esse ita.* Ad eandem sextam diem spectat cognitio, qua Angelis innotuit Deum dixisse: *faciamus hominem &c.* & hominem creasse. Ultra hos sex dies creationis mundi potest considerari septima dies, hoc est cognitio, qua Angelis innotuit Deum compleuisse opus, quod fecerat, & requieuisse, ac cessasse ab omni opere, quod pararat.

9. Tertio in singulis his sex diebus considerat Augustinus mane, & vespere, seu cognitionem matutinam, & vespertinam. Et quia mane est principium diei, vespere autem est diei terminus, ideo mane, seu cognitio matutina est, qua Angelus cognoscit res ut existentes in Verbo, & in essentia diuina, tanquam in principio creationis, vespere autem, seu cognitio vespertina est cognitio, qua Angelus cognoscit res ut existentes in seipsis, tanquam in termino creationis: & quia cognitio, qua angeli cognoscunt res creatas in suis proprijs naturis, est minus clara, quam cognitio, qua res cognoscunt in Verbo, & in essentia diuina per visionem beatificam, ideo ista comparatur ad illam, sicut mane clarissimum ad vespere habentem minorem claritatem, & aliquid obscuritatis. Propterea, ipsemet Augustinus lib. 4. de Genesi ad litteram

ram cap. 23. dicit: *Multum interest inter cognitionem rei cuiuscumque in Verbo Dei, & cognitionem eius in natura eius, ut illud merito pertineat ad manē, hoc ad vesperam.*

10. Tradit hanc explicationē sex dierum Augustinus lib. 4. de Gen. ad litt. cap. 22. & sequentibus, lib. 5. & 11. de Civit. cap. 7. & 29. & pluribus alijs locis. Licet tamen videatur inclinare in hanc opinionem, quæ dicit mundum creatum sex diebus, non naturalibus, sed spiritualibus, tamen illi non omnino adheret. Lib. enim 11. de Civit. cap. 6. dicit: *Qui dies cuiusmodi sint, aut perdifficile nobis, aut impossibile est cogitare, quanto magis dicere.* Et lib. imperfecto de Genes. ad litt. cap. 1. initio, præmittit se de his agere, non affirmando, sed quærendo, dicens: *De obscuris naturalium rerum, quæ omnipotenti Deo artifice facta sunt, non affirmando, sed querendo tractandum est, ac mox confessionem fidei præmittit, ne alicuius erroris contra fidem argui posset, ac post professionem fidei initio cap. 2. dicit. Secundum hanc fidem, quæ possunt in hoc libro quæri, & disputari, hæc sunt, & cap. 20. eiusdem libri dicit. Librum genesios multipliciter quantum potui, enucleavi, protulique sententias de verbis ad exercitationem nostram obscure positis, non aliquid unum temere affirmans, cum præiudicio alterius expositionis fortasse melioris, ut pro modulo suo eligat quisque quod capere possit, ubi autem quid intelligere non potest, Scriptura det honorem, sibi timorem.*

11. Secundus modus explicandi est Caietani in cap. 1. Gen. in explicatione primæ diei in fine, & initio c. 2. qui licet fateatur Moysen locutum fuisse de die naturali, nihilominus docet opera descripta initio genesios facta esse, non sex diebus naturalibus, sicut verba sonare videntur, sed unica die, imo vno momento, & instanti, dici autem facta sex diebus, quia si sex diebus fierent, ita essent distribuenda. Melchior Canus, ut refert Molina, apud Suar. lib. 1. de opere sex dierum, cap. 11. num. 2. in alijs convenit cum Caietano, ac differt in hoc, quod Caietanus illa unica die censet omnia fuisse facta simul; Canus autem existimat mixta non fuisse facta simul cum elementis, sed post, cum manifestè narrentur facta ex materia præexistente. Dum autem quæritur, in quo vero sensu Moyses potuerit dicere, facta esse sex diebus, quæ facta sunt unica die, respondet aliquando Scripturam uti verbis absolutis pro conditionatis ad significandam propositionem conditionatam. Probat exemplis. Nam psalm. 101. de cœlis dicitur: *ipsi peribunt, tu autem permanebis*, ac sensus est purè conditionatus: *etiamsi ipsi pereant, tu permanebis.* Matth. 24. dum Christus dicit: *Cælum & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt*, sensus est etiam si cælum, & terra transierint, verba mea non præteribunt. In simili sensu Aristoteles, qui existimavit motum cœli fuisse ab æterno, ac non incepisse, dum lib. 1. de cœlo, cap. 2. dixit, motum cœli inciperere ab oriente, significavit,

quod si incepisset, ab oriente debuisset incipere: ergo non est mirum, quod Moyses dixerit mundum conditum fuisse sex diebus in sensu conditionato, ad significandum, quod si sex diebus conditus fuisset, sic opera debuissent ordinari.

13. Secunda sententia communis Theologorum, & Patrum, excepto Augustino, docet opera narrata à Moysè facta fuisse non simul, sed successivè, ac sex diebus, non purè spiritualibus, sed materialibus, ac naturalibus, ac consentientibus in sex circulationibus primi mobilis. Tradunt hanc sententiam Basilii, & Ambrosii in Hexameron, Chrysostomus, Beda, Strabus, & Rupertus in Genesim, ac recentiores Scripturæ interpretes penè omnes. Scholastici etiam cum Magistro in 2. dist. 12. & cum Sancto Thoma, quæst. 74. art. 2. hanc opinionem magis probant.

14. Probatur: nam cum narratio Moysis sit historica, debet intelligi ut verba sonant: ergo cum dicit absolute, *Factumque est vespere, & mane dies secundus, dies tertius*, debent intelligi sex dies naturales, cum vespere, & mane naturalibus. Confirmatur: nam si simul omnia in principio eodem momento, ac instanti fuissent creata, etiam primi homines in principio fuissent creati, sed hoc videtur Scripturæ repugnare: ergo. Probatur minor: nam cap. 2. Genes. postquam Moyses dixit, quod Deus fecerat omne virgultum agri, subdit. *Non enim pluerat Dominus Deus super terram, & homo non erat, qui operaretur terram: ergo erat virgultum agri, & tamen homo nondum fuerat productus.* Eodem cap. dicitur: *Formavit igitur Deus hominem de limo terræ, & paulo post: Formatis igitur de humo cunctis animantibus terræ: sed hæc significant hominem, & animalia fuisse formata ex materia præexistente: ergo homines, & animalia non sunt producta simul in eodem momento, & instanti cum cœlo, ac terra. A fortiori mulier est formata post virum. Dicitur enim eodem cap. 2. Ade autem non inveniatur adiutor similis eius. Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam, cumque obdormisset, tulit unam de costis eius &c. quæ manifestè significant successionem temporis, ac Etiam formatam fuisse post Adamum. Videri potest Suarius lib. 1. de opere sex dierum, cap. 10. 11. & 12. ubi fusè disputat de hoc puncto.*

15. Ad 1. Ex Ecclesiast. 13. ubi de Deo dicitur: *creavit omnia simul*, respondet Sanctus Thomas hac quæst. 74. ad 2. *Quod Deus creavit omnia simul, quantum ad verum substantiam quodammodo informem, sed quantum ad formationem, quæ facta est per distinctionem, & ornatum, non simul. Unde signanter utitur verbo creationis. Deus igitur omnia, quæ propriè creavit ex nihilo, nimirum Angelos, cœlum, elementa, creavit simul: alia, quæ fecit, & formavit, non ex nihilo, sed ex præcedenti materia, vel saltè in materia præsupposita, ut animam rationalem*

lem, non fecit simul, sed successivè sex diebus. Suarius lib. 1. de opere sex dierum, cap. 10. num. 22. addit diei etiam posse, quod *ly simul* non significat simultatem temporis, sed communitatem sine exceptione, ita ut sensus sit: Deus creavit omnia sine exceptione.

16. Ad 2. Chrysostomus Homil. 3. in Genes. dicit Moysen per illa verba, *in principio creavit Deus cælum, & terram*, summam narrare omnia opera, quæ deinde particulariter describit facta esse sex diebus. Iuxta hanc explicationem dum dicitur, *In principio creavit Deus cælum, & terram*, per cælum, & terram intelligitur tota rerum universitas facta, & ordinata sex diebus: per *ly in principio* non significatur solum instans indivisibile, sed totum tempus, quo mundus est conditus, & ordinatus per partes sex diebus, ut Moyses verbis sequentibus exponit. Hoc autem principium divisibile Deuteron. 121. vocatur sex dies per illa verba: *sex diebus creavit Deus cælum, & terram*. Iuxta communioem, & nostram sententiam, quæ docet per *ly in principio* significari primum instans indivisibile temporis, dicendum, quod verbum creandi in Scriptura sumitur multipliciter, aliquando ad significandam propriam creationem eorum, quæ sunt omnino ex nihilo, aliquando ad significandam productionem etiam eorum, quæ sunt ex materia præexistente. Dum igitur Gen. 1. dicitur, *creavit Deus cælum, & terram*, *ly creavit* sumitur strictè, ad significandam propriam creationem, ac nomine cœli, ac terræ intelligitur universitas rerum propriè creatarum ex nihilo. Dum autem Deuteron. 31 dicitur: *sex diebus creavit Deus cælum, & terram*, *ly creavit*, sumitur latius, in quantum significat productionem rerum, seu sint factæ ex nihilo, seu sint factæ ex materia præsupposita, ac per *ly cælum, & terram* intelligitur universitas rerum, quæ sex primis diebus fuit producta, ordinata, & perfecta.

17. Ad 3. Respondet Sanctus Thomas hac quæstione 74. art. 2. ad 1. *Quod in die, quo creavit Deus cælum, & terram, creavit etiam omne virgultum, non in actu, sed antequam oriretur super terram, id est potentialiter, in quantum continebatur in suis causis prima die productis: tertia deinde die produxit secundum suum esse formale, & actuale. Secundo responderi potest, quod in secunda parte periodi intelligitur repeti *ly in die*, ac sensus est: *Iste sunt generationes cœli, & terræ, quando creata sunt in die, quo fecit Deus cælum, & terram, & in die, quo fecit omne virgultum agri &c.* In prima ergo parte periodi *ly in die* iuxta ea, quæ Moyses ante narrauerat, sumitur pro die prima, in secunda parte periodi sumitur pro die tertia.*

18. Ad 4. Sicut non est miraculum, neque contra naturam hominis, qui vocatur microcosmus, hoc est parvus mundus, ut producat in statu imperfecto, ac deinde perficiatur, sic non fuit miraculosum, neque con-

tra naturam mundi magni, qui vocatur macrocosmus, ut prius produceretur in statu imperfecto, deinde perficeretur. Firmamentum igitur, & luminaria primo die fuerunt producta secundum substantiam, sed accidentaliter informia: sequentibus diebus fuerunt formata, & ordinata, ut explicatum est: neque hic modus operandi fuit miraculosus, vel contra naturam mundi.

19. Ad 5. Dei perfecta sunt opera, ut dicitur Deuteron. 4. ideoque Deus fecit mundum perfectum. Fuit tamen conveniens, ut Deus in primo instanti non perficeret mundum, non ex defectu potentie, siquidem in instanti potuisset mundum perficere, sed ut in eo perficiendo servaret quendam ordinem. Hæc ratio desumpta est ex Ambrosio, qui lib. 2. de Cain, & Abel, cap. 6. dicit. *Etique simul omnia fieri iubere potuit Deus. Sed distinctionem servare maluit, quam nos in omnibus negotiis imitemur.* Similem rationem affert lib. 1. Hexameron, cap. 8. ac plures alias rationes affert Chrysostomus Homil. 3. in Gen. Nazianzenus orat. 43. in novam Dominicam, & Nicetas ibi.

20. Ad 6. Probabile est, quod Deus operibus singulorum dierum non insuperet totam diem, sed illa perfecerit in instanti, vel quæ fecit cum aliquo motu locali, fecerit brevissimo tempore. Pleraque porro opera videntur facta non sine motu locali: e. g. congregatio aquæ in unum locum facta est non sine motu locali aquarum: plantæ, animalia &c. facta sunt non sine motu locali materie: firmamentum, & luminaria, & eorum collocatio in firmamento cœli videntur facta, movendo localiter materiam, illam condensando &c. Perfecto autem quolibet opere, reliqua parte diei Deus cessavit, ac aliud opus distulit in alium diem, non quia indigeret tempore ad operandum, sed ut, ordo servaretur in prima rerum institutione, ut loquitur Sanctus Thomas hac quæst. 74. art. 2. ad 4.

TRACTATUS XV.

De Anima hominis, eiusque creatione.

RACIPVVM opus sex dierum fuit homo, ad quem tanquam ad finem ordinata sunt cætera opera sex dierum. Ideo S. Thomas postquam decem quæstionibus breviter egit de alijs operibus sex dierum, fatus viginti, & octo quæstionibus sequentibus disputat de homine. Et quia homo constat ex anima rationali, & corpore, a quæst. 75. vsque ad 90. quæstionibus sexdecim agit de anima præsertim rationali, eiusque creatione: a quæstione 91. vsque ad 102. dispu.